

SPISOVATEL JOSEF SOUKAL V PODHORÁCKÉM MUZEU

Josef ZACPAL

Příspěvek je závěrečným dílem projektu, jehož cílem bylo představit odborné veřejnosti a dalším případným zájemcům zastoupení tří nejvýznamnějších literátů Tišnovska přelomu 19. a 20. století ve sbírkovém fondu Podhoráckého muzea v Předklášteří. Po Josefu Františku Karasovi¹ a Josefu Uhrovi² je poslední text věnován Josefu Soukalovi, generačně nejstaršímu a současně také nejvíce zapomenutému. Ve své době mimořádně aktivní a čtený literát a vlastivědec je dnes znám spíše jako učitel a pozdější přítel Josefa Uhra, který naopak stojí v hodnocení literárních kritiků z uvedené trojice autorů nejvýše. Právě Soukal rozpoznal Uhrův talent a přemluvil jeho rodiče, aby dali syna na studia.

Zatím naposledy a velmi kvalitně zpracoval osobnost Josefa Soukala tišnovský vlastivědný pracovník Karel Fic v článku, otištěném ve Sborníku Muzea Brněnska v roce 2003.³ Soukalovy životní osudy a jeho dílo jsou proto zmíněny pouze okrajově jako úvod k prezentovaným materiálům z knihovny a sbírky Podhoráckého muzea v Předklášteří.

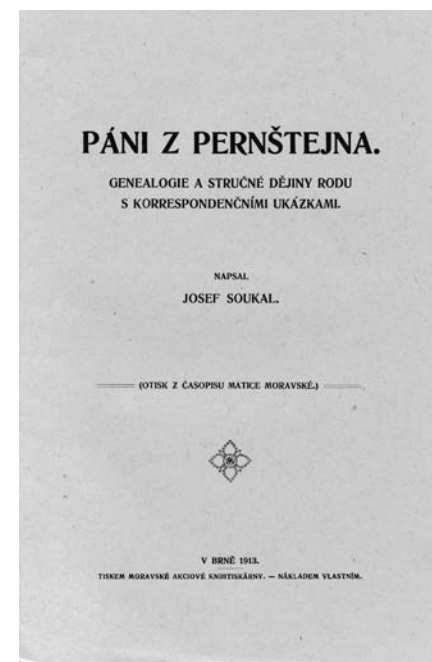

Josef Soukal kolem roku 1910.
(Podhorácké muzeum)

- 1 ZACPAL, Josef. Dílo spisovatele J. F. Karase v Podhoráckém muzeu. In: *Sborník Muzea Brněnska 2016*. Brno: Muzeum Brněnska, 2016, s. 128–140.
- 2 ZACPAL, Josef. Spisovatel Josef Uher v Podhoráckém muzeu. In: *Sborník Muzea Brněnska 2017*. Brno: Muzeum Brněnska, 2017, s. 113–121
- 3 FIC, Karel. Zapomenutý spisovatel Josef Soukal. In: *Sborník Muzea Brněnska 2003*. Předklášteří: Muzeum Brněnska, 2003, s. 71–80.

Josef Soukal se narodil 1. listopadu 1852 v Podměstí u Proseče v okrese Vysoké Mýto. V letech 1872–1874 vystudoval v Praze učitelský ústav a učitelské povolání vykonával celý život. Jeden rok vyučoval v Janovicích, od roku 1875 ve Stříteži nedaleko Bystřice nad Pernštejnem a od roku 1888 byl jmenován řídícím učitelem v Borači na Tišnovsku, kde působil ještě během první světové války a v prvních letech samostatné republiky. V roce 1922 se odstěhoval do Tišnova do rodinného domku na Tyršově ulici. Zemřel 5. června 1928.

Josef Soukal byl literárně mimořádně činný jak vlastní tvorbou, tak i z pozice redakční. Vydal stovky drobnějších textů v nejrůznějších časopisech a asi tři desítky samostatných knih menšího rozsahu. Přispíval i do zahraničních periodik včetně krajanských novin v USA. Psal povídky současné i historické, básně, pohádky, pověsti, cestopisné a zábavné knihy a nevyhýbal se ani nejrůznějším naučným textům, metodickým příručkám a přehledům učiva. Podklady pro články a studie vlastivědného obsahu nacházel kromě literatury a pramenných edic při studiu v archivu na hradě Pernštejně. Odtud vzešla i jeho dnes asi nejznámější genealogická studie *Páni z Pernštejna*. Současně překládal z němčiny, polštiny a srbochorvatštiny. Redakčně

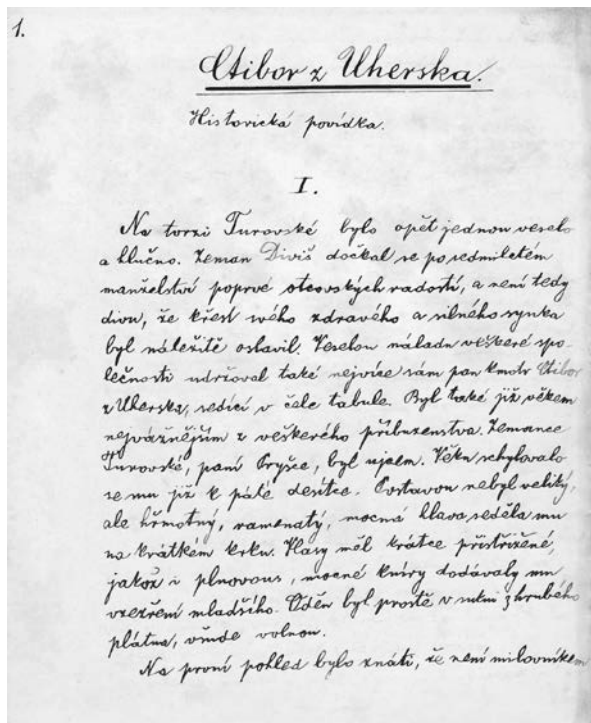

Přebal genealogické studie *Páni z Pernštejna* z roku 1913. (Podhorácké muzeum)

spolupracoval s řadou nakladatelství na přípravě tehdy velmi oblíbených knižních edic. Ačkoliv je dnes Soukal spisovatelem opravdu zapomenutým, ve své době patřil spolu s podobně literárně činnými učiteli na venkovských školách k nositelům pokroku, vzdělanosti a vlastenectví, a to především ve vztahu k mládeži. Stejně jako J. F. Karas a J. Uher je dnes i J. Soukal v Podhoráckém muzeu zastoupen jak v knihovně, tak ve sbírkovém fondu. Avšak ještě nedávno to platilo pouze o několika svazcích v Regionální knihovně⁴, které ale ani početně nemohly a dodnes nemohou konkurovat zastoupení obou výše uvedených kolegů. Důvody tohoto stavu musíme hledat v minulosti, v onom „zapomenutí“ autora, o kterého již po druhé světové válce nebyl čtenářský, a tím pádem ani vydavatelský, zájem. Navíc Soukal psal spíše drobnější texty a články, které

- 4 Regionální knihovna je specializovaný fond shromažďující knižní produkci k regionu Tišnovska.

byly rozptýleny v nejrůznějších periodikách a brožurkách. Jeho dílo tak nebylo běžně dostupné a od 50. let minulého století probíhající obnova muzejních fondů proto nemohla využívat tradičních zdrojů. Soukalovy práce byly velmi málo zastoupeny v domácích knihovničkách místních obyvatel a větší zájem o ně nejevili ani sběratelé nebo badatelé. Na rozdíl od Karase a Uhra nebylo náhodných darů a sběrů a špatně dostupné byly i nákupy v antikvariátech. Také občasně nabídky vyřazených knih z obecních a školních knihoven vycházely u tohoto jména naprázdno. Situace se změnila k lepšímu až v roce 2008, kdy Soukalova vnučka, Ing. Miluše Hédlová z Tišnova, předala muzeu spisovatelovu pozůstalost. Rodina o tyto materiály po dvě generace vzorně pečovala a dokonce k nim umožňovala přístup badatelům. Důležitou roli zprostředkovatele plnil v tomto směru pracovník Podhoráckého muzea a tišnovský archivář Jan Hájek.⁵ Pozůstalost měl rovněž k dispozici Karel Fic při zpracovávání výše uvedené zatím poslední ucelené studie o J. Soukalovi. Pravděpodobně jemu vděčíme také za to, že paní Ing. Hédlová kontaktovala Podhorácké muzeum a celý soubor Soukalovy pozůstalosti předala do

Ukázka rukopisu J. Soukala.
(Podhorácké muzeum)

jeho sbírek. Nyní je zde k dispozici nejen případným dalším badatelům, ale trvalým uložením s možností prezentací veřejnosti poslouží i k uchování povědomí o této ve své době významné osobnosti Tišnovska.

KNIHOVNA PODHORÁCKÉHO MUZEA

Bibliografické záznamy jsou rozděleny na knihy autorské a knihy s informací o životě a díle Josefa Soukala. Další řazení je abecední podle názvu nebo autora. Záznamy dále obsahují údaje o vydavateli, případně edici, o místě a roku vydání a počtu stran. Číslo s velkým písmenem R jsou inventární čísla v katalogu Regionální knihovny, za nimi v závorce jsou přírůstková čísla knihovny Podhoráckého muzea.

Seznam děl spisovatele J. Soukala:

1. Páni z Pernštejna. Genealogie a stručné dějiny rodu s korespondenčními ukázkami (Otisk z Časopisu Matice moravské) Nákladem vlastním, v Brně 1913, 48 s.
R 452 (1110/a)
R 453 (1110/b)
R 1196 (2087)
2. Podhorácko a Horácko v literatuře a umění, zastoupené na Podhorácké výstavě v Tišnově Nákladem výstavního výboru, v Tišnově 1927, 42 s. Kapitulu I. Literatura sestavil J. Soukal, s. 7–35.
R 125 (928/a)
R 126 (928/b)
R 400 (861)
R 693 (1554)
3. Tišnov (Báseň věnovaná městu Tišnovu u příležitosti konání Podhorácké výstavy v roce 1927) In: Katalog Podhorácké výstavy v Tišnově od 3.–31. července 1927, nákladem výstavního výboru, Tišnov 1927, s. 53–54.
R 63 (905/a)
R 64 (905/b)
R 65 (905/c)
R 66 (905/d)
R 67 (905/e)
R 399 (859)
R 465 (1135)

⁵ Pozůstalost Jana Hájka (1915–1995) je rovněž uložena v Podhoráckém muzeu. Není ale podrobně zpracována, proto nelze vyloučit, že i ona obsahuje nějaké informace k Soukalově osobnosti.

4. Ze života Jos. Uhra
(Svazek s tímto názvem obsahuje čtyři texty J. Soukala: Josef Uher. Črta psychologická s. 5–25,⁶ První rozkvet literatury české na Moravě s. 26–33, Praha v letech 1870–1875. Letné vzpomínky s. 34–49 a Adolf Heyduk. K 78letým narozeninám básníkovým. (Psáno r. 1905) s. 50–54. Zbývající pátý text Páté přes deváté, s. 55–63, vybral nakladatel V. Brumovský.)
Moravská knihovna, číslo 14
Nákladem V. Brumovského v Brně, nedat., 63 s.
R 433 (1050)

Knihy vztahující se k životu a dílu spisovatele J. Soukala:

1. Fic, Karel: Zapomenutý spisovatel Josef Soukal
In: Sborník Muzea Brněnska 2003, vydalo Muzeum Brněnska, Předklášteří 2003, s. 71–80.
R 941 (1770a)
R 942 (1770 b)
2. Fic, Karel – Zacpal, Josef: Tišnovsko. Vlastivěda kraje od Pernštejna k Veveří
Vydala Bethania Tišnov v roce 1999, 255 s.
Heslo Josef Soukal v kapitole Osobnosti Tišnovska, s. 200.
R 567 (1440a)
R 568 (1440 b)
3. Podhorácko a Horácko v literatuře a umění, zastoupené na Podhorácké výstavě v Tišnově
Nákladem výstavního výboru, v Tišnově 1927, 42 s.
V kapitole I. Literatura, kterou J. Soukal autorsky sestavil, si na s. 29 vytvořil vlastní životopisné heslo.
R 125 (928/a)
R 126 (928/b)
R 400 (861)
R 693 (1554)
4. Zejda, Radovan – Jurman, Hynek – Havlíková, Lenka: Slovník spisovatelů okresu Žďár nad Sázavou
Vydal FiBox Třebíč pro Muzeum silnic a dálnic ve Velkém Meziříčí, 1992, 429 s.
Heslo Josef Soukal s. 348.
R 105 (1315)

6 U příležitosti 140 let od narození Josefa Soukala byl tento text znovu otištěn ve dvou číslech Vlastivědného čtvrtletníku Tišnovsko Jaro 1992 a Léto 1992. Redakčně jej připravil Karel Fic, který také k prvnímu pokračování ve čtvrtletníku Jaro 1992 připojil krátký článek o J. Soukalovi s názvem Uhrův učitel. Knihovna Podhoráckého muzea, Periodika, přír. č. 769 a 770.

SBÍRKOVÝ FOND PODHORÁCKÉHO MUZEA

Po předání pozůstalosti Ing. Miluší Hédlovou je Soukalovo zastoupení ve Sbírce Podhoráckého muzea na rozdíl od knihovny velmi výrazné. Při porovnání s oběma mladšími literáty je srovnatelné spíše s J. Uhrem, jehož podíl v obou sledovaných souborech je nejvyváženější. U J. F. Karase naopak téměř výhradně převládají položky v knihovně.

Podsírka Historická:

Pozůstalost Josefa Soukala (1852–1928)

inv č. H4444

Pozůstalost je uložena ve třech archívních krabicích a byl k ní zpracován podrobný inventář.⁷ Pozůstalost obsahuje rukopisy literárních, historických a vlastivědných textů, rukopisy básní, výpisy z pramenů a odborné literatury, poznámky k připravovaným pracím, koncepty děl, genealogické výpisky a poznámky, nákrsky erbů, tiskem vydané Soukalovy publikace a texty v časopisech,⁸ korespondenci s vydavateli, výstřižky z novin s články J. Soukala, jeho portrétní fotografie a další materiály.

PRAMENY A LITERATURA

Muzeum Brněnska – Podhorácké muzeum v Předklášteří, Knihovna Podhoráckého muzea:

fond Regionální knihovny

Přírůstkový seznam Knihovny Podhoráckého muzea

Jmenný listkový katalog Regionální knihovny

Přírůstkový seznam fondu časopisů Knihovny Podhoráckého muzea

Muzeum Brněnska – Podhorácké muzeum v Předklášteří, Sbírka Podhoráckého muzea v Předklášteří: podsírka Historická, Pozůstalost Josefa Soukala

FIC, Karel. Spisovatel a buditel. In: *Kulturní zpravodaj Naše Tišnovsko*, Listopad 1972, s. 130–131.

FIC, Karel a ZACPAL, Josef. *Tišnovsko: vlastivěda kraje od Pernštejna k Veveří*. Tišnov: Bethania, 1999. ISBN 80-238-4289-7.

FIC, Karel. Uhrův učitel. In: *Vlastivědný čtvrtletník Tišnovsko*, Jaro 1992, s. 10–11.

FIC, Karel. Zapomenutý spisovatel Josef Soukal. In: *Sborník Muzea Brněnska 2003*. Předklášteří: Muzeum Brněnska, 2003, s. 71–80.

ZACPAL, Josef. Dílo spisovatele J. F. Karase v Podhoráckém muzeu. In: *Sborník Muzea Brněnska 2016*. Brno: Muzeum Brněnska, 2016, s. 128–140. ISBN 978-80-906196-9-2.

ZACPAL, Josef. Spisovatel Josef Uher v Podhoráckém muzeu. In: *Sborník Muzea Brněnska 2017*. Brno: Muzeum Brněnska, 2017, s. 113–121. ISBN 978-80-906690-5-5.

7 Inventář zpracoval v dubnu 2018 historik muzea Josef Zacpal.

8 Zastoupení Soukalovy literární produkce je v pozůstalosti početnější než v knihovně PM, což umožňuje vytvořit si širší představu o charakteru jeho díla.